

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. VII. An Iudex inferenda sententia interlocutoria debeat sequi
opinionem probabiliorem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

procedat secundam probabiliorem; procedit vero secundum opinionem minus probabilem quoad hoc quod pertineat, vel non pertineat ad ipsum ea causa. Cum autem dicitur, quod cognitio causæ includitur in ipsa sententia lata, cum eadem distinctione admittendum est.

57. Aliud est, si Fiscalis sæcularis, aut similis Actor disceperet coram Episcopo, an ea causa esset spiritualis, an laicalis. Tunc enim Iudex Ecclesiasticus debet ferre sententiam de eo articulo secundum opinionem probabiliorem.

CAPVT VII.

An iudex inferenda sententia interlocutoria debeat sequi opinionem probabiliorem?

NON EGRET SYMMARIO.

58. **V**T iudex ferat sententiã in aliqua lite, præcedunt multi actus preparatorii, v.g. examinare testes, accipere Confessionem rei, citare Actorem, concedere terminum temporis ad probationes, & multi alij. Quæritur ergo, an ex vi huius damnationis, teneatur Iudex eligere opinionem probabiliorem, non solum ad ferendam sententiã præcipuam causæ, sed etiam ad ferendam sententiã in illis actibus preparatorijs, qui interlocutorijs apellantur.

Hoz. 59. Mag. Hozes in explicatione huius secundæ propositionis num. 5. censet, hanc damnationem non loqui, nisi de potissima sententiã, non vero de decisionibus interlocutorijs; subiungit tamen, quod quando pronunciat sententiã interlocutoriã iuxta opinionem minus probabilem in præiudicium vnus partis, peccat, quamvis hoc non contineatur in damnatio-

ne huius secundæ propositionis.

60. Sed hic dicendi modus non placet. In primis enim supponi debet, cum actus interlocutorius dicitur esse in præiudicium partis, non debere intelligi de præiudicio, seu iniuria evidenti; nam ad hanc inferendam nulla potest esse opinio probabilis. Sensus ergo debet esse, an quando Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem postulat, contradicente Sempronio, possit Iudex stare pro Sempronio iuxta opinionem minus probabilem, sine eo quod talis sententia interlocutoria sit contra hoc decretum. In qua quæstione videtur hic Scriptor asserere, id non esse contra hoc decretum Innocentij XI.; & tamen peccare Iudicem, quia decernit in præiudicium Sempronij.

61. Sed hæc duo invicem repugnant. Nam si hoc decretum non comprehendit decisiones interlocutorias, iudicium de istis manebit secundum pristinum statum opinionum: si ergo dicitur, fuisse probabile saltem ab extrinseco, ante hoc decretum, quod Iudex possit ferre sententiã præcipuam secundum opinionem minus probabilem, à fortiori dicendum est, probabile fuisse, quod Iudex posset ferre sententiã interlocutoriã secundum ius minus probabile in præiudicium probabile Sempronij: ergo si tunc id erat probabile, & ideo non peccabat Iudex ferendo sententiã interlocutoriã secundum ius minus probabile in præiudicium Sempronij, neque modo post decretum peccabit.

62. Dicendum ergo est, hoc decreto comprehendi decisiones interlocutorias Iudicis, in quibus agitur de præiudicio partis, sive in quibus litigatur de iure partium. Et ita si Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem postulat,

Ff con-

Contradicente Sempronio, contra hoc decretum procedet Iudex negando eam talem terminum. Secus in illis præparatorijs actibus, qui non sunt in præiudicium probabile partium.

63. Probatur assertio. Nullum enim est verbum in hac damnatione, quæ illam limitet ad solam sententiam potissimam causæ, vt clare constat ex illis verbis, *Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem*; id autem verbum iudicare vniuersalissimum est ad decidendum quamcumque litem, aut quemcumque listis articulum, super quo est controversia partium.

64. Confirmatur. Hæc enim damnatio eo respicit, vt semper Iudex suffragetur iuri meliori, & probabiliori partis alterutrius: sed in actibus interlocutorijs potest inveniri ius melius, & probabilius vnius partis: ergo etiam in his debet intelligi hæc damnatio.

DISSERTATIO IV.

An licitum sit sequi in praxi opinionem tenuiter probabilem?

CAPVT I.

Opinio damnata proponitur; & an per illam damnetur doctrina de opinione minus probabili sequenda.

SVMMARIVM.

Qui senserint, hic damnari electionem opinionis minus probabilis? n. 2

Potest opinio esse valde probabilis, & minus probabilis, quam oppositum. 3.

Ex hoc ipso decreto convincitur falsitas

eius asserti. n. 4.

1. **T**ertia propositio ex damnatis à SS. D. Innocentio hæc est: *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi, aliquid agimus, semper prudenter agimus.* In quibus verbis excludit Romana Cathedra probabilitatem tenuem à regimine conscientie, ita vt nemo intelligatur operari prudenter, si tenui probabilitate nitatur.

2. Sed quid sit hæc tenuis probabilitas, operæ pretium est discutere. Wilhelmus Sandæus in eo libro, qui inscribitur *Confutatio trium virorum*, circa hanc tertiam propositionem damnaram refert, Tabularium Gallicum (larvati nominis) credidisse, damnatam esse à Pontifice sententiam communem Theologorum asserentium, posse deduci ad praxim quamlibet opinionem probabilem, etiam minus probabilem, & minus tutam materialiter, quasi omnis opinio minus probabilis, & minus tuta materialiter sit tenuiter probabilis. Et hunc esse sensum damnationis ideo ille asseruit, vt attribueret Iesuitis propositionem damnatam, quasi soli Iesuitæ, ex quibus tres dumtaxat numerat, docuerint, posse nos sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam materialiter, scilicet extra materiam de valore Sacramenti.

3. Id tamen esse falsum, manifeste convincitur primo. Potest enim vna opinio esse minus probabilis, & tamen eius probabilitas esse magna. Sic enim fulgor Lunæ est minor fulgere Solis; & tamen stolidum esset, & contra modum loquendi Sacre Scripturæ, dicere fulgorem Lunæ esse tenuem. Nam Genes. 1. dicitur: *Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti; & Stellas.*

Vbi